

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izjemši pondeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejeman, za avstro-egerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold. za četr leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četr leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje, za mesec, 30 kr. za četr leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četr leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejeman za četr leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četrtih stopnje petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampelj za 30 kr. Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši "Hotel Evropa". Opravništvo, na katero naj se blagovljivo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v "Národní tiskarni" v Tavčarjevi hiši.

Konfesijonalne postave v državnem zboru.

(Dalje.)

Z Dunaja 13. marca. [Izv. dop.]

Specijalna debata le počasi napreduje, zlasti Poljaci se skoraj pri vsakem paragrafu spuščajo v obširne razprave.

3. §. odločuje, da so nadškofje in škofje, korarji in škofovi generalni vikarji po doseganju načinu nastavijo. Profesor Suess stavi predlog, da bi morali nadškofje in škofje pri nastavljeni prisegati na državne postave. O tem predlogu je bila dolga debata, posebno Herbst je z vso svojo znano sofistiko podpiral ta predlog; a nij obveljal. Hrbst je našel v dr. Koppu nasprotnika, ki je tako temeljito pobijal njegove dokaze in razložil nepraktičnost in nepotrebo take prisegе. Pri glasovanji je bila samo levica za prisego, ostala zbornica pa proti.

4. §. govori o oddaji cerkvenih uradov in župnij; 5. §. zahteva, da se razpiše konkurs za prazna mesta korarij in župnij.

Dr. Razlag pri tej priložnosti omenja tako znano župansko konkursno izpraševanje (Pfarrkonkursprüfung). Do 1. 1850 so glede teh izpraševanj bili v nekaterih škofijah veliki nedostatki. Zahvalo se je namreč od kandidata izpit, kateri bi v teoretičnem oziru bil zadostoval za kako profesuro, na praktično izobraženje pa se je premalo gledalo. Taki teoretični spisa so se včasih v tabakirah eskamotirali v dvorano, kjer se je kandidat izpraševal. Tudi se je zgodilo, da izpraševalci niso bili zmožni drugega deželnega jezika in šaljivi duhovniki so včasi pri poskušnih pridigah imeli kako humoristično predavanje. Kaj tacega se zdaj

ne godi več. Želeti pa je, da je izpit bolje praktičen, nego teoretičen. Po §. 30 te postave se imajo teologične fakultete urediti; upati je, da bodo potem teologični kandidati boljšo znanstveno izobraženost dobili, kar je silno potrebno. Duhovniki sami o nekaterih škofovih diecezanskih zavodih ostro sodijo. Govornik daje omenja, kako krivična je dosedanja navada, da se mora konkursni izpit vsakih 3 ali 6 let ponavljati, ako hoče duhovnik župnijo dobiti ali od težavnejše župnije na stare dni na boljšo priti. Praktični izpit bi moral za celo življenje veljaven biti, kakor pri advokatih, zdravnikih, notarjih, sodnikih itd.

6. §. odločuje, da ima škof vselej deželni vladni naznanjati duhovnika, katerega nastavi na kako župnijo. Deželni vladni pristoja, škofu naznanjati svoje ugovore ter povedati razloge (§. 2.). Ako v 30 dneh nij ugovora od deželne vlade, sme se duhovnik inštalirati. Proti ugovoru deželne vlade gre pritožba do ministerstva. Če se pritožba ne usliši, se duhovnik ne sme nastaviti.

Proti temu §. govori slovenski poslanec g. Pfeifer. Njegov govor smo uže v zadnjem listu priobčili.

Ta predlog je bil sicer podprt od Rusinov, enega dela nemškega "Fortschrifts-kluba" in nekaterih Poljakov, a pri glasovanji nij bil sprejet. Sploh se kaže, da bode celia postava tako sprejeta, kakoršna je predložena od konfesijonalnega odbora. Do konca tedna utegne specijalna debata končana biti, potem pridejo na vrsto ostali konfesijonalni predlogi, tako da so pred prazniki vsi skleneni od poslanske zbornice.

Imeniten je drugi postavni načrt konfe-

sijonalnih postav, po katerem se uredijo dohodki religijskega fonda.

Specijalna debata je prišla v sejah 12. in 13. marca do 43. paragrafa.

Važen je 8. §, kateri odločuje, da ima vlada zahtevati odpravo duhovnika od svojega mesta, ako duhovnik izgubi avstrijsko državljanstvo ali ko je bil za krivega spoznan zločestih ali tacih kaznivih dejanj, katera izvirajo iz dobičkarstva, ali so proti pravnosti ali pa delajo javno pohujšanje (öffentliches Ärgerniss.) Dalje sme vlada zahtevati odpravo duhovnika, če se tako vede, da bi za javni red nevarno bilo, ga puščati na njegovem mestu.

Proti tej odločbi so poljski poslanci. G. Pfeifer omenja, da velja to, kar je reklo proti 2. in 6. paragrafu, tudi pri 8., ter zahteva, da se o besedah: "ali pa delajo javno pohujšanje", posebe glasuje. Proti tej odločbi so potem glasovali Poljaci, Slovenci in Rusini.

Rusin Kovalski tukaj nasvetuje, da se odloči najvišje sodišče, do katerega bi šlo pritožbe proti odlokom ministra za bogočastje; kajti po predloženi postavi nad ministra nij višje stopinje za pritožbe. Kovalskega predloga pride še le ob koncu postave pri 60. §. na debato. Ako se tako sodišče ne bi ustavilo, misijo tudi Rusini, kakor Slovenci pri 3. branji proti celi postavi glasovati.

§. 8 je bil z veliko večino sprejet, dalje 9. do 13. §., kateri odločijo o nastavi duhovnikov na prazna mesta cerkvenih uradov in župnij.

Drugi oddelek postave govori o cerkveni uradni oblasti in dušnem pastirstvu.

Po 14. §. opravljajo nadškofje, škofje in

Listek.

O uzrokih propasti hrvatske države.

Kakor je predzadnji hrvatski kralj Zvonimir (1076—1089) meje svoje države razširil (spadalo je pod njega mnogo od denašnjih slovenskih pokrajin), tako je ona prečvela za njega tudi v blagostanji, da si le navidezno. Njegovo kraljevanje vzveličuje neka hrvatska kronika iz XII. stoletja od besede do besede tako-le:

"I ostá kraljem Zvonimir, koji počteni kralj, ... poče crkve veoma čtovati i ljubiti i poče dobre pomagati a progoniti zale (zle) ... I za dobrega kralja Zvonimira biše vesela sva zemlja, jere biše puna i urešena svakoga dobra, i gradovi puni srebra i zlata. I nebojaše se ubogi, da ga izjede bogati, i nejaki, da mu vazme jaki, ni sluga, da mu učini nepravno gospodin. Jere kralj svih braňaše, zašto ni sam prezpravdeno neposidaše,

tako ni inim nedadiše. I tako veliko bogatstvo biše, tako u zagorju, kako u primorju biše za pravdenoga kralja Zvonimira. I biše puna zemlja svakoga blaga, i biše več vridna ureha (kinč) na ženah i mladih ljudih, i na konjih, nere (nego) inada (drugje) vse imanje. I zemlja Zvonimirova biše obilna svakom razkošom, ni se ikoga bojaše, ni im nit-kore (nobeden) mogaše nauditi (naškoditi), razni (razen) gniv (srd) gospodina boga."

Ali čudno je, da vidimo Hrvatsko, ki je po tej kroniki tako prečvela, po smrti Zvonimirovej (najbrže † 1089) tako globoko pasti za Štefana II. (1089—1090) sinovca Petra Krešimira IV., ki se je bil uže odrekel kroni ter si izbral smostan za stanovanje in grob, biž ko ne prisiljen od Zvonimira. Na 8. sept. 1089. leta napové on zbor v Šibenik. Ali ta zbor nij bil podoben poprejšnjim imenitnim zborom, nego čisto neznanen je bil, in uže to je živ dokaz, da nij bilo v državi Zvonimirovej prave snage. Na tem zboru nij bilo ni škofov, ni banov ni županov,

kakor da so iz države izginili. Samo trogirske in spletske škof je prišel kralja okronit. Vidi se uže iz tega, da je bil kraljevski ugled izginil in da velikašem nij bilo mnogo ležče na kralji. On je sicer izdal nekoliko slobosčin, ali vse to ga nij plemstvu prikupilo. Iz poprejnjega največjega reda, vidimo na enkrat: roparstva, zasede, umorstva in drugih nepodobščin, ki so državo poprej se ve da na videz jake izpodkopavale. Nemirov in nerednosti je bilo naenkrat vse polno po državi. In v tacih okolnostih umre še kralj (l. 1090). Zdaj še le nastane pravi nered! Nared je imel po smrti Štefanovej pravico izbrati novega kralja, ali na mesto slike bilo je vse nesložno; niti narodna vlada, niti mir nij bil plemstvu mil. Nego slabega in tujega kralja so si žeeli, namesto da si izberó jakega in domačega. Bile so štiri stranke, od katerih je vsaka hotela svojega kandidata za kralja. Ena stranka in ta zedinjena s privrženiki iztočne cerkve, držala je sè zahumskimi (denašnja Hercegovina) in srbskimi

škofovi viščarji notranje cerkvene zadeve svojih škofov po cerkvenih zapovedih, dokler te ne protivijo državnim postavam.

Mizna pravica (Tischtitel) iz religijskega fonda se samo onim duhovnikom privoli, kateri so sposobni za cerkvene službe. Škofo morajo svoje pastirske liste, ukaze itd. deželnih vlad naznanjati. Skrajna levica zahteva, da bi morali škofo svoje ukaze 24 ur prej, predno jih razglašajo, vladu predložiti. A ta nasvet ni bil sprejet. Vlada sme prepovedati cerkvene ukaze, ako presegajo krog notranjih zadev, ali nasprotujejo javnim ozirom.

Po 18. §. se cerkvena uradna oblast sme rabiti samo proti katoličanom, a nikoli v ta namen, da bi se zabranilo ravnati po državnih postavah ali posluževati se državljanjskih pravic. Da se nove škofoje ali župnije napravijo, treba državnega privoljenja. Če se naredi nova župnija, izgubi dosedanje župnik vso pravico do dolžnosti bivših faranov. Spremembe v dohodkih župnij se smejo zgoditi po zaslisanji ordinarijata, a take spremembe naj se samo tačas storijo, kadar je tudi spremembu v osobi župnika.

Vlada daje cerkvenim uradom pomoč politične eksekucije, da iztirajo plačila ali druge dolžnosti, katere so se faranom s privoljenjem vlade naložile; zlasti to tudi velja od plačil za cerkvene zakonske okolice, poroke in za štolne pristojbine. Proti tem odločbam, da bi se cerkvenim oblastim na razpolaganje dala državna oblast, se je opiral skrajna levica, a brez uspeha. 18. do 29. §. so se nespremenjene sprejeli.

Po 26. §. so prestopki proti štolni taksi kaznujejo z denarno globo do 100 gold.

30. §. pravi, da se bodo katolično-teologične fakultete po posebni postavi uredile, katera bodo tudi odločile, v koliko predpiše država kandidatom duhovskega stanu posebni način naobražovanja (besondere Art der Heranbildung). Rusinski poslanec Pavlikov želi, da se ta postava daje v sporazumlejni s škofov.

Zarad cerkvenega patronata so se posebno Poljaci udeležili debate. Patronatne razmere se bodo po posebni postavi uredile.

Daljša debata se je vnela pri poglavju, katero govori o napravi župnijskih ob-

ščin. Po vladnem predlogu bi se naj prepustilo deželni postavodaji, kako si hoče urediti zastopništvo župnijskih občin. Konfesionalni odbor pa nasvetuje, da se naj to zgodi po državni postavi.

Dr. Vošnjak poprime besedo in brani pravico dežel. kajti po deželnih redib od 26. februarja 1861 spadajo med deželne zadeve vse natančnejše odločbe v šolskih in cerkvenih stvareh. Konfesionalna postava je splošna državna, ona je okvir, v katerem si potem deželni zastopi uredijo svoje župnijske občine in njihovo zastopstvo. Kakor v narodnem, so tudi v verskem oziru avstrijske dežele jako različne. Splošna postava bi tedaj bila gotovo povodom, da se rodijo prepiri med državnimi in deželnimi zastopi. Tu ne gre sklicevati se na občinsko in šolsko postavo, ki ste tudi bile sklenene od državnega zbora. V okrogu politične ali šolske občine so vsi prebivalci podvrženi odločbam teh postav, v okrogu župnijske občine pa bodo v nekih krajih, kakor pri nas Slovencih, skoraj sami katoličani, v drugih deželah pa bodo vmes več ali manje drugovernikov. Konfesionalni odbor sam priznava te različnosti dežel v svojem poročilu in hoče vendar vzeti deželnim zborom pravico, katera jim nedvomno pristuje po 18. oziroma 19. §. deželnih redov. Govornik nasvetuje, da se sprejme vladni predlog. — Podpirajo ga Poljaci, a velika večina (samо Poljaci in Slovenci so proti) glasuje za odborove predloge. Poročalec zavrne te kompetenčne ugovore s tem, da je po decemberski ustavi postavodaja v konfesionalnih stvareh pridržana državnemu zboru.

(Konec prihodnjih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 16. marca.

Papež Pij je za dobro spoznal proti avstrijskim konfesionalnim postavam razposlati budo enciklico. V njej pravi, da se mu bolečina njegovih ran vedno vekša, in sicer od ljudstva, ki je bilo nekdaj z njegovim stolom ozko zvezano. Dalje pripoveduje, da je uže „pred nekaterimi leti nekaj avstrijskih postav, ki mu niso bile po godu, prekel, vsled svojega od boga mu danega

poslá. Zdaj da je prisiljen toisto storiti proti novim postavam, češ, da so popolnem nasprotne Kristovemu nauku, ker njegovo cerkev delajo za služno, akopram ji je njen ustanovitelj dal oblast, postave dajati, obsodbe izrekati in na njene podložne posilje izvrševati, ne pa da bi bili njegovi nasledniki kaki posvetni oblasti podvrženi.“ Nezmotni oče se dalje jezi, da se o konfesionalnih postavah posvetuje, ne da bi se bilo prej njega poprašalo, in pravi, da bi se to ne bilo poskusilo v onem času, ko je javna zvestoba še veljala. Tudi mu nij prav, da se novoiznajdene dogme imenujejo spremembe katoliške vere in cerkvene ustawe. Pravi, da se bo pod varstvom novih postav delalo zoper duhovenstvo, ki vodi ljudstvo k evangelični popolnosti (na pr. Križan) in se boji, da se bodo s temi postavami vse verske sekte sprajznilne — se ve da, papeževa cerkev je še vedno sovraščvo pridigovala. Končno je nij. svetosti budo, da bode duhovenstvo toliko posvetnega imeta izgnbilo. „Zato pa vas podnjujemo in podžigamo, bratje v Kristu, da skrbite, da odvrnete pretečo nevarnost sé srčnim in hrabrim bojem. V Kristovi veri in ljubezni (!) se torej vzdignite in uprite z nami vred, ter se pomerite sé sovražniki; postavite krepko trdnjava pred hišo Izrael. Mi budem vedno z vami, kajti rajši umremo, nego da bi v služnosti živelj. Zberite se prej ko morete, ter se pomenite, kako boste najkrepkeje branili svobodo cerkve. Sicer pa se nadejamo, da bog to zlo na kak drug način odvrne. Obrnili smo se s pismom do našega prelinubega pobožnega in vernega sina Franje Josipa, in smo ga zaprisegli, naj ne proda cerkev grdi služnosti in naj ne pahne katoliških podložnih v največjo revo. Ker bo pa sovražnikov veliko, požurite se. Bog naj bude z vami, naj vas podpira. V znamenje božjega varstva in kot spričevalo naše nosebne udanosti damo vam in vašemu duhovenstvu ljubnivo apostolski blagoslov.“

Na **Ogerskem** ministerska kriza še zdaj nij končana. Dogovori s Tiszo, Ghyczyjem in celo Sennyey-em se nadaljujejo. Denes ali jutri se pričakuje rešitev tega teškega iskanja ministrov.

Vnanje države.

Francoska narodna zbornica se posvetuje o davku za sol. Volili so tudi udje komisije za zakonsko osnovo tiskoma podaljšanja municipalnih svetovalcev. Od izvoljenih 15 udov jih je sedem za osem pa proti njej.

Stari **španjski** vojskovodja Espártero je pisal Castelarju za god pismo, v katerem pridiguje složnost liberalnih strank. H koncu

župani ter pripoznavala pokroviteljstvo bizantinskega carja Aleksija nad sobo. Druga stranka je imela za-se vse privrženike rimskokatoliškega veroizpovedanja, vse škofe, duhovne in večino plemstva ter so sklenili na prestol poklicati ogerskega kralja Ladislava, iz kolena Arpadovega. Duhovni so delali za njega, ker je bil poseben dobrotnik svečenstvu in podpiratelj cerkev in samostanov, plemstvo pa zavoljo tega, ker je od njega ogersko plemstvo dobilo neizmerno velike slobosčine, pa so se tudi oni tega nadejali. Tretja stranka so bili na pol italijanski mestjani, ki niso nikdar s Hrvati držali, nego so vedno prijatljevali le z Benečani ter njihovega gospodstva žezele. Četrta stranka pak je bila narodna, najpoštenejša ter je žezele vzvisiti na prestol hrvatskega sina Petra, brata Slavića, nekdanjega bana in sidražkega župana, in za ta čas hrvatskega bana. Po dolgem prepiranju nadvladala je nazadnje ogerska stranka, in tako je naposled moral biti izbran za kralja tujec, ki nij imel srca za hrvatski narod ter

se je izpolnila narodna prislovica: „Kdor ne prizna brata za brata, mora tujeza za gospodarja priznati.“

Nastane tedaj vprašanje, kako je mogla ta lepa, cvetoča in jaka država tako hitro propasti? Profesor dr. J. B. Weis návaja v svojej od mene v tem listu omenjenej knjige Byzant. Gesch. II. B. B. p. 261 dva sledenja uzroka: „Vendar je bil konec Zvonimirove vlade žalosten. Po mojem menenju pa sta pri tem sodelovala dva glavna uzroka: naj prvo prerana smrt papeža Gregorja VIII., ki je najmanje dve leti pred Zvonimirovom umrl (bolje štiri leta. Gregor VII. † 1085 a Zvonimir † 1089 op. spis.), in težavne okolnosti, v katere je sv. stolica pod Viktorom III. in Urbanom II. vsled spletka protipapeža Viberta (Klemensa III.) pala. Po tem takem se je zgodilo, da Petrov namestnik nij mogel za nevarnega prevrate nič več nego je to Gregor VII. činil podpomagati hrvatskej državi. Se gorše pak je bilo za zadnjo to, da Zvonimir nij mogel v pomanjkanji zakonitih naslednikov narodne dinastije ustanoviti.“

Kar se tiče drugega uzroka pritrimo mu tudi mi, ker se da lehko dokazati iz povesti drugih narodov; s prvim uzrokom pa se ne moremo z Weissom slagati. Da je imel Gregor VIII. zares jako velikih zaslug za hrvatsko državo, tega nečemo oporekat. Da se pa njegova prerana smrt med glavne uzroke propasti hrvatske države broji — to mislimo ne da se dokazati, nego neki drugi glavni uzrok moramo tukaj navesti, katerega se ve da sa učeni profesor zavoljo svojih znanih nazorov ogiblje. Da je bila država v resnici jaka, kakor jo nam kronika za Zvonimira opisuje, morala bi se bila vzdržati tudi kljubu prerani smrti tega papeža; ali črv je uže poprej razglodal svrž hrvatskega kraljestva, katerega propasti tudi cele vrste slavnih papežev ne bi bili rešili. Kje je tedaj ta uzrok? V kratkem se more na to vprašanje odgovoriti. V hrvatskej državi nij bilo naročnega ponosa. Najslavnejši hrvatski kralji: Tomislav (914—904) Peter Krešimir Vel. IV. (1050—1076) in Zvonimir 1076—1089 se niso čisto nič trudili, da povzdignejo na-

lista pravi: "Ne dvomite, naša hrabra armada, katere dejanja me očarujejo, kakor ob času moje mladosti, ona doseže dar svoje srčnosti in discipline. Ona vzdrži našo slavno zastavo, ona reši svobodo srečo domovine vred". — Vlada je izpoznala, da bi bilo z eventuelnim padom Bilbae več izgubljenega nego eno samo mesto. Za to gredo iz Madrida vse čete na severno borišče. Bilbao se more iz lastne moči še do srede aprila vzdržati. Torej se lahko zgodi, da so se Karlisti in vsi legitimisti prekmalu veselili.

Angleški ministerpredsednik Disraeli je svojim volilcem poslal pismo, v katerem pravi, da je ministerstvo sestavil iz mož, ki vzdrže institucije dežele, in ki bodo branili pravice družbenih razredov.

Nemška "National-Zeitung" govori o posvetovanji o avstrijskih konfesionalnih postavah in sklepa nasproti dolženju ultramontancev, da mora država določevati, kje se začenja cerkvena svoboda in kje ima konec. Avstrija in Nemčija ste si v tem edini, ne ker se je o tem obravnavalo, nego ker drugače ne morete ravnati. Avstrijske postave niso ponarejene po lanskih pruskih, pač pa pa avstrijske potrjujejo, da so bile pruske prave.

Kakor japonski Micado, tako tudi **Kittaujski** cesarjevič skrivaj hodi po svojem glavnem mestu, da bi se prepričal, ali je res vse tako, kakor mu njegovi dvorniki malajo. Prepričal se je, da lažejo. Cesarjevič ima samostalen značaj, in bode z močno roko svojo državo reformiral.

Domače stvari.

— (Iz Ljutomerja) se nam piše: Prvi, ki je po znamenitem 48 letu pri nas začel idejo narodnosti gojiti in ki še med nami živi, je g. Dragotin Huber, tukajšnji knjigar in posestnik. Njegove zasluge na tem polju opisovati, nij tu denes moja naloga, omeniti hočem, da se je ta domoljub tudi za povzdigo kmetijstva, za sadjerejo in vinorejo skozi več let prav zelo trudil. Vsled tega mu je tudi štajerska kmetijska družba njegove zasluge pripoznala in mu srebrno svetinjo podnila, kar nas Slovence temveč veseli, ker mu te zasluge nekateri naši mladi nemšktariji niso hoteli pripoznati.

— (Za železnico Dunaj-Nov) so zopet pri cesarji in pri ministrih prosili Mariborčani, Ptujčani in Ormužanci, ali obetało se jim je v tej zadevi, kakor graška "T." poroča, le malo.

— (Podporo učiteljem.) V šentlernartskem okraji v Slovenskih goricah je okrajni zastop podučiteljem po 40 gl. doklade dovolil.

— (Nesrečo pri konjereji) imajo letos — kakor se nam piše — nekateri kmetje v ljutomerski okolici. Mladi žrebiči erkajo namreč prav mnogim kobilam. Ubogi kmetje si kar ne vedo pomagati. Te dni je na Krapji poginila z žrebetom vred celo najlepša kobia naše okolice, za katero se je lastniku uže 800 gld. ponujalo. Lastnik je uže pri raznih razstavah in premijah 62 zlatov za-njo dobil.

Narodno-gospodarske stvari.

Kako se davki porabijo v raznih državah?

Najbolj zadolžene države, zlasti tako zvane velike države evropske (sedaj jih je 6, glej Jesenkova "Občni zemljepis")

Razne vesti.

* (Avstrijske biblijoteke) vse vkljup imajo 4 milijone in 748.961 knjig in zvezkov. — Neko oficijelno poročilo italijanske vlade jo namreč trdilo, da imajo naše avstrijske biblijoteke samo 2.408.000 knjig in zvezkov, torej med vsemi kulturnimi državami primerno najmenj. Za to je naša vladna statistična komisija uže od leta 1866 date zbirala in zdaj dokazala, da jih več kot še enkrat toliko, t. j. skoraj polpeti milijon. Med javnimi knjižnicami, ki so se od leta 1860 izdatno pomnožile, omenja se v poročilu statistične komisije tudi ljubljanska, celovška in goriška. Od 93 gimnazij, ki so v Avstriji do leta 1871 bile, jih je poslalo samo 69 rabljive izkaze, druge pomanjkljive.

str. 118 in 119) potrošijo tudi največ denarja za vojaščino in za javni dolg, t. j. za stvari, ki podložnikom prav nič ne koristijo. Tako se je po uradnih proračunih potrosilo v evropskih deželah za vojaščino in državni dolg, kakor kaže sledeči pregled:

Ime dežele in leto proračuna	T r o š e k			Vsi troški državnih	
	za dolgove	za vojaščino			
		vojsko	mornarstvo		
	f r a n k o v				
Cislajtanija 1873	234 000	188 250	19.250	712.000	
Translajtanija 1872	94.000	91.750	8.250	?	
Prusko 1873	100 394			673.300	
Bavarsko 1872	36.462			152.600	
Sasko kraljestvo 1873	21 203	363.750	70.250	72.920	
Badensko 1873	18 841			618.000	
Druge nemške države	30 000			53 500	
Vsa nemčija	235.000	363.750	70 250	196 600	
Švajca 1868	4 664	10 753	—	1.210.800	
Italija 1873	571 000	270 530	46 000	1.042 500	
Španija 1872	275.000	100 500	25 700	?	
Portugalsko 1873	63 940	20 850	4.154	118.850	
Francija 1873	984.000	503.000	148 200	2 078.000	
Belgija 1873	47.768	37.500	—	140.000	
Holandija 1873	58 425	36 340	19.860	158.750	
Velika Britanija 1873	670.000	385 330	238 570	1.587.800	
Dansko 1873	19.990	12 600	5.800	57.700	
Norveško 1871	?	2 250	6.560	4 840	
Švedska 1874	8 500	26 230	10.170	?	
Rusko 1873	361.500	676 600	97.900	1.815.000	
Rumunsko 1872	15.760	14 650	—	59.550	
Srbsko 1873	—	4.364	—	13.180	
Turško 1872	?	250.000	88.250	18.000	
Grško 1873	?	6.725	6.250	1.500	
Vsa Evropa skup	3,895.000	2,801.000	718 500	?	
Zedinjene države S. Am. 1873—74 . .	505.300	185 600	103.400	?	
Republika Argentin 1873	70 168	26.900	1.900	119.000	
Brazilija 1872—73	80 326	43.780	38.300	206.500	
Kanada 1871—72	43 775	8.532	—	89.540	
Čilsko 1872	16.500	?	?	57.500	

rodnih ponos v hrvatskem plemstvu in na-rodu. A ne samo, da niso čisto nič za slovanski živelj skrbeli, nego še celo za-tirali so ga. Treba je samo vedeti, kako je kralj Tomislav ravnal proti Gregorju Nin-skemu, najhrabrejšemu boritelju za slovanski jezik v cerkvi, kako sramotno so ga sami Hrvati, se ve da po nalogu rimske kurije na spletskem zboru 925. l. in kasneje še enkrat 928. l., obsodili in slovanščino iz cerkve pregnali vsled naredbe papeža Ivana X. ter škofijo ninsko, kot gnezdo slovanske narodnosti, porazdelili med druge škofe. Ali ker narod vendar iz prevelike ljubezni do svojega jezika nij mogel ostati brez slovanskega bogoslužja, obdržalo se je še vedno po nekaterih cerkvah. Ali papež Nikolaj II. (1058—1061) nij trpel niti tega; on pošlje svojega poslanca Majnarda in nadškofa spletskega Lovru k hrvatskemu kralju Krešimiru IV., da se odpravi slovansko bogoslužje ter se zagrozi vsakemu z izobčenjem iz cerkve, kdor bi se postopil proti njihovim na-

rebdam količaj protiviti. Ravno tako je ravnal Zvonimir. Je-li narod mogel hladno-krvno gledati, kako mu se njegova največja svetinja, njegov jezik, iz svetih mest pre-ganja? In niso bili hrvatski kralji strašno kratkovidni, da niso videli, kako s takim postopanjem narod od sebe odbijajo? Na-slanjaje se vedno na latinski živelj, opo-jili so kralji ž njim plemstvo in velikaše; in slovanščino iz cerkve preganjajo odtujili so si čisto narod, ki je tako verno ljubil svoj jezik. Bi-li ne bil ta narod tudi kralja ljubil, da mu je on branil njegove na-rodne svetinje? Bi-li si bilo plemstvo že-lelo kaj druzega, nego slavo svoje države, da nij bilo od kralja zavedeno? Nij tedaj tudi čudo, da si nij narod izbral kralja iz svojega plemstva, ko so se po smrti zadnjega kralja sešli zarad volitve. Od vsa-cega plemiča se je narod obračal, kakor od tujca, kajti dobro je znal, da bi ga on ravno tako preziral, kakor njegov prednik. Plem-stvo pa, da se osveti narodu, ki bi si bjal vendar rad narodnega kralja izbral, nij ho-

telo držati ž njim, nego je rajše z duho-vnenstvom tujca volilo in to tem lažje, ker je ono imelo vso moč v državi. To je glavni uzrok tako brze propasti hrvatske države, katerega se ve da, prof. J. B. Weiss nena-vaja, kajti on je v tem pogledu vendar pre-več klerikal, da smatra postopanje pa-peževu proti slovanskemu bogoslužju za opravданo.

Mi, kot Slovani tega na noben način ne moremo odobratati, kajti ravno s tem ravnanjem je našej narodnosti bil velik uda-rec zadan in našej literaturi korenina spod-rezana. Pa tudi brze propasti hrvatske države si ne moremo na drugi način raztolma-čiti. Temeljake države je bil s tem pod-kopan, narodnosti nij imela nobenega veza več; mir in sloga je izginila, in kjer te nij, tam nij trajnega blagostanja. Krepka Zvo-nimirova roka je še vse držati mogla, ali za slabega naslednika moral se je vse po-rušiti.

Prof. J. Steklasa.

Iz tega se vidi, da državni dolgo in vojaščina najbolj tarejo davke plačuječe prebivalce, zlasti v evropskih deželah. Še očitnejše se to pokaže, če se razne države med sobo primerjajo, koliko odstotkov pride od vseh stroškov državnih na državni dolg. Vrstoma pride najprej

Republika Ar-	Virtenberško	29·3 %
gentin	Sasko kralje-	59·1 %
Italija	stvo	54·8
Portugalsko	Čilsko v Sev.	53·8
Kanada	Ameriki	48·8
Francosko	Rumunsko	48·6
Vel. Britanija	Bavarsko	42·2
Brazilijska	Grško	39·0
Holandija	Rusko	36·8
Badensko	Vsa Nemčija	35·2
Dansko	Prusko	34·6
Belgia	Svajca	33·1
Avstrija	Norveško	33·0

Če na podlagi „Jesenkovogega primerjivo število prebivalcev s troškom za državni dolg v dotičnih deželah, plača vsak prebivalec na leto v

frank. frank.

Republiki Ar-	Virtenberškem	10 0
gentin	Belgijskem	39·9
Franciji	Čilskem	27·2
Italiji	Saskem	21·3
Venki Britaniji	Brazilijskem	19·9
Spaniji	Bavariji	16·4
Holandiji	Ogerskem	15·8
Portugalju	Nemškem	14·7
Badenskem	Grškem	12·9
Zedinj. držav. S. Amer.	Rusiji	12·6
Kanadi	Prusiji	12·4
Cislajtaniji	Rumunski	11·4
Daniji	Svedski	11·1
Turčiji	Svajci	10·0

Vseh troškov pa se za vojsko na suhem in na morji potroši v

Norvegiji	Franciji	31·3 %
Rusiji	Avstriji	26·4
Braziliji	Badskem	28·9
Britaniji	Belgijskem	26·8
Saskem	Greciji	26·5
Pruskiem	Italiji	26·2
Nemčiji	Čilskem	25·2
Holandiji	Svajci	25·2
Bavariji	Rep. Argent.	24·2
Srbiji	Portugalskem	21·1
Daniji	Rumunskem	14·6
Virtenberškem	Kanadi	9·5

Če se troški za vojsko na suhem in na morji primerjajo s prebivalci dotičnih držav, plača na podlagi števil priobčenih v „Jesenkovem zemljepisu“ vsak prebivalec v

frank. frank.

Veliki Britaniji	Španiji	7·5
Franciji	Belgijskem	7·3
Holandiji	Čilskem	7·2
Republika Argent.	Ogerskem	6·5
Nemčija	Norvegiji	6·4
Daniji	Portugalju	7·5
Italiji	Greciji	5·2
Cislajtaniji	Turčiji	4·1
Rusiji	Švajci	4·1
Švediji	Rumunski	3·2
Braziliji	Srbiji	3·1
Zedinj. države	Kanadi	2·5

Priobčenih števil pač nij treba tolmačiti z obširnimi besedami — „sans doute, la statistique s' occupe des chiffres; la chiffre en est l' élément principal; mais il n'en est pas l' élément unique. La statistique est aussi la science raisonnée de faits.“

Narodni statistikar.

Postiskane.

Vsem bolnim moč in zdravje brez leka in brez stroškov.

Revalessciere du Barry

v Londonu.

Vsem trpečim po izvrstni Revalessciere du Barry, katera brez porabe leka in brez stroškov sledče bo-

lezni odstrani: bolezni v želodeci, v živeh, v prsih, na pljučah, jetrah, žlezah, na sliznici, v dušnjaku, v mehurji in na ledvicah, tuberkole, sušico, naduhu, kašlj, naprevabljivost, zapor, drisko, nespecnost, slabost, zlato žilo, vodenico, mrzlico, vrtoglavicu, naval krvi, šumenje v ušehi, medlico in bijevanje krvi tudi ob času nosečosti, sealno silo, otožnost, susenje, revmatizem, protin, bledico. — Izpisek iz 75.000 spričeval o ozdravljenjih, ki so vsem lekom kljubovala:

Spričevalo št. 74.670.

Na Dunaju 13. aprila 1873.

Sedem mesecev je sedaj, ko sem bil v najobupnejšem položaju. Bil sem bolan na prsih in živeh, tako da sem od dneva do dneva vidno ginéval in vsled tega dalj časa nijsem mogel se učiti. Slišal sem o Vašej čudovitej Revalessciere, rabil sem jo in Vas morem zagotoviti, da se čutim po enomesecnem vživanju Vaše tečne in žlahtne Revalessciere popolnem zdravega in okrepečanega, tako da morem, ne da bi se tresel, pisati. Napotem sem tedaj, vsem bolnim to razmerno jako dober kup in okusno zdravilo kot najbolj lek priporočati in ostajem Vaš udani

Gabriel Teschner,
slušatelj javnega višjega
trgovinskega učilišča.

Spričevalo št. 73.668.

Mitrovice, 30 aprila 1873.

Izvala izvrstnej moki je moja sestra, ki je na nervoznem glavobolu in nespečnosti trpela, po porabi 3 funtov na potku bolišjanju. Ob enem si dovolim, Vas ujedno prositi, da mi na poštno povzetje 1 funt Revalessciere navadne sorte, poleg razločnega poduka za rabo te moke pri otrocih 8 tednov starih pošljete.

S spoštovanjem

Nikola G. Kostic.

Spričevalo št. 73.704.

Přilep, pošta Holešan na Moravskem 7. maja 1873.

Ker mi je od Vas že davno prejeta Revalessciere du Barry pošla in je za mojo želodeno slabost in neprevabljivost dobro in splošno zdravilo, Vas prosim, da mi od prave Revalessciere 2 funta na povzetje kakor hitro je mogoče pošljete.

Spoštljivo udani

Jozef Rohacsek, gozdar.

Tečnejši kot meso, prihrani Revalessciere pri draščenih in pri otrocih buškrat svojo ceno za zdravila.

V plechastih puščicah po pol tunta 1 gold. 50 kr., 1 tunta 2 gold. 50 kr., 2 tunta 4 gold. 50 kr., 5 tunta 10 gold. 12 tunta 20 gold., 24 tunta 36 gold. — Revalessciere-Biscuiten v puščicah à 2 gold. 50 kr. in 4 gold. 50 kr. — Revalessciere-Chocolates v prahu in v ploščicah za 12 tas 1 gold. 50 kr., 24 tas 2 gold. 50 kr., 48 tas 4 gold. 50 kr., v prahu za 120 tas 10 gold., za 288 tas 20 gold., — za 576 tas 36 gold. — Prodaje: Barry du Barry & Comp. na Dunaju, Wallischgasse št. 8, v Ljubljani Ed. Mahr, v Gradcu bratje Oberanzmeyr, v Insbruku Diechle & Frank, v Celovec P. Birnbaumer, v Lomelj Ludvig Müller, v Mariboru F. Koletnik & M. Morič, v Meranu J. B. Stockhausen, kakor v vseh mestih pri dobrih lekarjih in specerijskih trgovcih; tudi razposilja dunajska hiša na vse kraje po postnih nakaznicah ali povzetjih.

Dunajska borza 16. marca.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankoveih	69 gld. 90 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	74 " 05 "
1860 drž. posojilo	103 " 70 "
Akcije narodne banke	971 " — "
Kreditne akcije	228 " — "
London	112 " — "
Napol.	8 " 93 "
C. k. cekini	— " — "
Srebro	106 " 40 "

„Listki“.

Pod tem naslovom bode „Narodna tiskarna“ v Ljubljani izdavala zbirko spisov beletrističnega in znanstvenega zapopadka v zvezkih po 20 do 50 krajcarjev.

Prvih šest zvezkov je že na svitlo prišlo in jih imajo na prodaj: „Narodna tiskarna“ v Ljubljani in Mariboru in sledeci bukvartji:

— Ljubljani: Janez Gontini; Jurij Lercher; Zeschko & Till; Otokar Klerr. — V Celovcu: J. Leon; E. Liegel. — V Mariboru: E. Ferlinec. — V Trstu: F. H. Schimpf. — V Gorici: Karel Sohar. — V Celju: Karel Sohar. — V Ptuj: Vil. Blanke. — V Zagrebu: Leopold Hartman.

I. zvezek.

Stenografska, sp. dr. Ribič. — Životopisje, sp. Rajč Bož. — Presern, Preserin ali Presiren, sp. Fr. Levstik. — Telečja pečenka, novela, sp. J. Jurčič. — N. Machiavelli, sp. dr. Ribič. — Pisma iz Rusije, sp. dr. Celestin. — Trstvo z grozdjem na Ruskem, sp. dr. J. Vošnjak. — Čegava boue? sp. J. Ogrinec. — Narodni jezik in trgovina, spisal L. Haderlap 25 kr.

II. zvezek.

Ivan Erazem Tatenbah. Izvireni roman, spis. J. Jurčič 50 kr.

III. zvezek.

Prvi poljub. Novela, spisal J. Skalec — Načrni zemlji. Novela, spisal J. Skalec 25 kr.

IV. zvezek.

Lepi dnevi. Spisal Paulus. — Plašč. Novela. Ruski spisal N. V. Gogol; poslovenil L. Gorenjec. — Nekoliko opazek o izdaji slovenskih narodnih pesniš. Spisal prof. dr. Krek 25 kr.

V. zvezek.

Meta Holden. Roman, francoski spisal Viktor Cherbuliez, poslovenil Davorin Hostnik 50 kr.

VI. zvezek.

Kazen. Novela, francoski spisal H. Rivière, poslovenil Davorin Hostnik. — Terkev in država v Ameriki. Francoski spisal E. Laboulaye, poslovenil Davorin Hostnik 25 kr.

Ces. kralj. dvorni puškar v Mariboru

Ivan M. Erhart,

priporoča: (91—16)

Puške dvocevke od spredaj za nabijati iz zleze od 12 gld. do najvišje cene.

Puške dvocevke od spredaj za nabijati iz svila (drota) 18 " " " "

Lefaucheur (lefauch) (lefoš) iz svila od 30 " " " "

Lancaster (lēnka ster) iz svila od 44 " " " "

Revolverje 8 " " " "

Pistole dvocevke 2 gld. 50 kr.

enocevne 1 " 30 "

Anatherinova ustna voda

od dr. J. G. Poppe,

c. k. dvornega zobozdravnika na Dunaju, mestu, Bognergasse št. 2.

v flaconih po 1 gl. 40 kr.

je najizvrstnejše sredstvo pri revmatičnih zobilnih boleznih, pri vnetji, otekani zobilnega mesa, odluši zobiln kamen in zabrani narejanje noge, utrdi rahle zobe, ker krepe zobilno meso; in ker snaži zobe in zobilno meso vseh škodljivih tvarin, daje ustam prijetno barvo in odstrani hud duh iz njih že po kratkem rabljenju.

Anatherinova zobna pasta

od dr. J. G. Poppe, c. k. dvornega zobozdravnika na Dunaju.

Ta preparat vzdržuje čistost dihanja in služi tudi v to, da daje zobom najlepšo beloto, in je varuje pokvarjenja ter krepi zobilno meso.

Dr. J. G. Poppov

vegetabiličen zobilni prah.

Snaži zobe tako, da, ako se vsak dan rabi, se ne odstrani le navadno tako siten zobilni kamen, nego je tudi giazura na beloti in nežnosti vedno veča.

Cena skatljice 63 kr. a. v.

Zaloge: (7—2)

v Ljubljani pri Petriči in Pirker-ji — Jos. Karlinger-ji — A. Krisper-ji — Eduard Mahr-ji — Fer. Melh. Schnitt-ji — E. Birschitz-ji, lekarji; — v Kranji pri L. Krisper-ji — Seb. Schaunig-ji, lekarji; — v Plibergu pri Herbst-ji, lekarji; — v Varaždinu pri Halter-ji, lekarji; — v Rudolfovem pri Dr. Rizzoli-ji, le